

عنوان مقاله:

مقایسه ساختار تذهیب صفحات مذهب مزدوج در چهل نسخه از شاهنامه ها و خمسه های دوره صفوی (سده های ۱۰ و ۱۱ هجری)

محل انتشار:

دو فصلنامه هنرهای صناعی اسلامی، دوره 6، شماره 1 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 17

نویسندگان:

الهام اکبری - e.akbari@alzahra.ac.ir

مریم کشمیری - e.akbari@alzahra.ac.ir

خلاصه مقاله:

چکیده قدمت و تداوم هنر تذهیب منجر به انجام مطالعات بسیاری در این زمینه شده است ولیکن مطالعه ای که در آن رابطه میان نوع تذهیب با نوع محتوای نسخه (ژانر یا گونه اثر) را به صورت اختصاصی مورد سنجش قرار دهد تاکنون انجام نشده است. لذا هدف مطالعه پیش رو آن است تا ویژگی های ساختاری تذهیب را در صفحات مذهب مزدوج هریک از دو گروه شاهنامه ها و خمسه های دوره صفوی (چهل نسخه منتخب از کتابخانه ها و موزه های کشورهای مختلف)، به عنوان نمایندگان ادبیات حماسی و تغزلی، بر اساس شاخصه های کمی، تعیین و در نهایت علت وجود تفاوت ها را در تذهیب این دو گروه توضیح دهد. بر این اساس، سوالات ذیل پاسخ داده شد: ویژگی های شاخص در ساختار تذهیب صفحات مذهب مزدوج شاهنامه ها و خمسه های سده دهم و یازدهم کدامند؟ و تفاوت های ساختاری آنها چگونه قابل توضیح است؟ یافته های این تحقیق که به روش، کیفی و استقرایی بوده و از نقطه نظر بررسی داده ها، توصیفی-تحلیلی است نشان می دهند که، ساختار صفحات مذهب مزدوج چه در شاهنامه ها و چه در خمسه ها در نیمه اول سده دهم غالباً هندسی، کادرها ساده و عرض آنها کم و یا متناسب بوده و از نیمه دوم سده دهم ساختارهای غیر هندسی در کنار ساختارهای هندسی رواج یافته و کادرها عریض تر و کنگره ای شده اند و این تغییرات در شاهنامه ها بیش تر از خمسه ها نمود داشته است و علت آن وابسته به نوع متن، یعنی نظم و یا نثر بودن متن در این صفحات است و نه گونه (ژانر) اثر همچنین بررسی ها مشخص نمود که در سده یازدهم این سبک از تزئین (صفحات مذهب مزدوج) در شاهنامه ها تداوم یافته ولیکن در خمسه ها بسیار محدود بکار رفته است. علاوه براین در هر دو گروه مورد مطالعه (خمسه ها و شاهنامه ها) الگوهای مشترکی شناسایی شد، الگوهایی که در قرآن ها نیز شاهد بکارگیری آنها هستیم که این خود نشان دهنده عدم اختصاصی بودن تذهیب ها در گونه های مختلف (ژانرهای مختلف) است.

کلمات کلیدی:

illumination, double-page illuminated frontispiece, frontispiece, Khamsah, Shāhnāma

تذهیب، صفحات مذهب مزدوج، سرلوح، خمسه، شاهنامه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1559822>

